

Hvorfor er der ulighed i den danske velfærdsstat?

Formål: Formålet med forløbet er at give eleverne indblik i, hvad lighed og ulighed er i en dansk kontekst. Der stilles først skarpt på måling af ulighed samt årsager til ulighed med særligt fokus på ulighed mellem og inden for kønnene. Herefter vender vi blikket mod velfærd og den universelle velfærdsmodel - herunder hvordan velfærdsmodellen er udfordret. Eleverne skal til sidst selv komme med konkrete forslag til at løse velfærdsstatens udfordringer med særligt fokus på, om løsningerne skaber mere eller mindre ulighed.

I løbet af forløbet vil eleverne støde på artikler, dokumentarer, podcast og andet materiale til at belyse forløbets problemstillinger. Der er didaktisk fokus på varierende arbejdsformer og aktuelle sager, cases og artikler, der på en eller anden måde tematiserer ulighed og velfærd, så det kan anvendes på samfundsfag C-niveau.

De faglige mål:

- At anvende og kombinere viden og kundskaber fra fagets discipliner til at redegøre for aktuelle samfundsmæssige problemer og diskutere løsninger herpå
- Anvende viden, begreber og faglige sammenhænge fra kernestoffet og til at forklare og diskutere samfundsmæssige problemer
- Undersøge sammenhænge mellem relevante baggrundsvARIABLE og sociale og kulturelle mønstre
- Undersøge konkrete prioriteringsproblemer i velfærdssamfundet
- Demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- Formidle faglige sammenhænge på fagets taksonomiske niveauer med anvendelse af faglige begreber og argumentere for egne synspunkter på et fagligt grundlag og indgå i en faglig dialog.

Kernestof:

- Sociale og kulturelle forskelle
- Politiske ideologier
- Velfærdsprincipper, herunder stat, marked og civilsamfund

Undervisningsmaterialer:

- Altinget.dk (2019). "[Alex Vanopslagh: Heldigvis vil der altid være ulighed](#)". 07.11.2019. Uddrag.
- Altinget.dk (2023). "[Når vi beder kvinder om at arbejde mere, prøver vi at fikse kvinden i stedet for systemet](#)". Uddrag. 08.11.2023.
- Altinget.dk (2023). "[Ligestillingsordfører: Kvinder har færre topstillinger på grund af deres egne prioriteringer](#)". Uddrag. 19.04.2023.
- Altinget.dk (2023). "Hun har selv brudt den sociale arv. Nu advarer CBS-økonom danskerne: "Vi mister forståelsen for hinandens liv". Uddrag. 04.11.2023.
- Cepos (2024). "[Danmark har næstfærrest børn i lavindkomstgruppen blandt alle OECD-lande](#)". 19.02.2024.
- Coagmento (2018). "[De tre velfærdsmodeller](#)". YouTube-video.
- Danske Regioner (2024). "[Vi bliver ikke lige sunde af at gøre lige meget for alle](#)".
- DR (2020). [Mandefald](#). Afsnit 1. 43 min.
- DR (2023). [Genstart. Klassen forfølger dig](#). 13.01.2023.
- DR (2023). [Ik' så mange penge](#). 28 min.
- DR.dk (2023). "[Uligheden er rekordhøj: Regeringens politik vil sætte yderligere turbo på, siger eksperter](#)". 31.03.2023.
- Kristeligt Dagblad (2019). "[Lars Kolind: Derfor er ulighed nødvendigt](#)". 14.01.2019. Uddrag.
- Maple (2021). "En opvækst i økonomisk fattigdom". 2021. Uddrag fra interviews med børn og voksne fra familier, der lever under fattigdomsgrænsen.
- Oxfam Danmark (2024). "[Ny analyse: Top 1-pct har mere formue end 82 pct. af den danske befolkning](#)". Side 4.
- Røde Kors (2022). [En hverdag med afsavn](#). Side 1. 01.12.2022.
- SF (2024). "[Ulighed og fattigdom](#)". Uddrag af principprogram.

Materialer til eksamensspørgsmålet:

- Bilag A: "[Moderaterne: Civilsamfundet skal spille en større rolle i ældreplejen](#)". 14.11.2023. 1,3 normalsider.
- Bilag B: [Data fra Pårørendeundersøgelsen foretaget af Danmarks Statistik for Ældre Sagen, 2023](#). 0,5 normalsider.

Vores samfund

LEKTION	FORMÅL	TIMENS FORLØB	KONKRET INDHOLD OG MATERIALE
1	<p>Hvad er ulighed?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at forstå forskellen på chancelighed og resultatlighed - at forstå forskellen på relativ og absolut fattigdom - at reflektere over sammenhængen mellem økonomisk situation og muligheder i livet 	<p>Introduktion til forløbet (PPT)</p> <p>Eleverne laver en hurtigskrivning til at skrive deres svar på følgende: <i>Hvad er ulighed ifølge dig, og er der ulighed i Danmark?</i> Gennemgang ved at frivillige læser deres tekst højt for klassen.</p> <p>Herefter kort læreroplæg om ulighed og fattigdom ud fra kapitlet – definitioner af chancelighed, resultatlighed og fattigdomsbegreberne gennemgås (PPT).</p> <p>Dokumentaren <i>Ik' så mange penge</i> (28 min.) vises for klassen.</p> <p>Gruppearbejde: parvis el. gruppevis besvares følgende spørgsmål om dokumentaren (PPT):</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Hvordan oplever og beskriver børnene i dokumentaren deres families situation i forhold til økonomi? b. Er der tale om absolut eller relativ fattigdom i børnenes situation? c. I hvilke situationer kan man se familiernes økonomiske situation konkret i dokumentaren? d. Er der nogle institutioner, som børnene møder, der aktivt prøver at påvirke børnenes chancelighed? e. Tror I, at børnenes chancer er som andre børns i forhold til at opnå det, de vil i livet? <p>Fælles opsamling ud fra spørgsmålene.</p>	<p>Lektie: Kapitel 1.1.</p> <p>I timen: DR-dokumentar, <i>Ik' så mange penge</i> (2023).</p>

Vores samfund

<p>2</p>	<p>Hvorfor stiger uligheden?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at få indblik i årsager til, at uligheden stiger - at forstå forskellen på kvantitativ og kvalitativ data 	<p>Introduktion til dagens modul (PPT)</p> <p>Opstarts-walk and talk med noter på tavlen: Eleverne skal gå en runde på skolen parvis og diskutere spørgsmålet: <i>Hvorfor stiger uligheden i Danmark ifølge lektien?</i></p> <p>Når parrene kommer tilbage, skriver de mindst én note på tavlen fra deres samtale.</p> <p>Faglig samtale ud fra tavlen om ulighedsbegreberne, og hvorfor uligheden stiger (PPT).</p> <p>Undersøgelse af ulighed: Parvis får eleverne udleveret dokument med både kvalitativt og kvantitativt materiale om ulighed. Parrene besvarer følgende spørgsmål (PPT):</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvilke bilag er kvalitativ og hvilke er kvantitative data, og hvad er forskellen? Hvad viser bilag A om ulighed i Danmark? Brug mindst to direkte citater til at underbygge jeres påstande. Hvad viser bilag B om ulighed i Danmark? Brug begge figurer, også hvis de viser det samme eller er modsætninger. Hvad er styrkerne og svaghederne ved at bruge hhv. kvantitativt og kvalitativt materiale, når man vil undersøge noget i samfundsfag? Brug meget gerne eksempler fra bilagene til at vise, hvad I mener. <p>Gennemgang: Klassisk fælles gennemgang. Alternativ: har man mere end 30 min. tilbage af timen, sendes halvdelen af parrene ud for at læse teksten, <i>"Uligheden er rekordhøj:</i></p>	<p>Lektie: Kapitel 1.2.</p> <p>I timen: Se dokument med data til lektion 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maple: <i>"En opvækst i økonomisk fattigdom"</i>. 2021. - <i>"Danmark har næstfærrest børn i lavindkomstgruppen blandt alle OECD-lande"</i>. 2024. - Røde Kors. <i>"En hverdag med afsavn"</i> 2022. <p>Hvis tid: <i>"Uligheden er rekordhøj: Regeringens politik vil sætte yderligere turbo på, siger eksperter"</i>. DR.dk.</p>
----------	---	---	---

Vores samfund

		<p><i>Regeringens politik vil sætte yderligere turbo på, siger eksperter”.</i></p> <p>Mens den resterende halvdel taler om spørgsmålene med læreren. Det kan give flere lyst til at byde ind, når der er færre i rummet. Når spørgsmålene er gennemgået, byttes der, og den anden halvdel kommer ind til gennemgang.</p>	
3	<p>Køn og ulighed: Kvinder</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at reflektere over status på ligestilling mellem kønnene i Danmark med fokus på kvinden - at redegøre og undersøge en teksts position i ligestillingsdebatten 	<p>Introduktion til dagens modul.</p> <p>Manden eller kvinden - speeddating om ligestilling: Eleverne skal finde sammen to og to (fx et andet køn, en, de ikke har talt med i dag el.lign.). På tavlen (se PPT) viser læreren én påstand ad gangen, otte i alt, om forskellen på mænd og kvinder i Danmark (bl.a. med viden fra kapitel 1.5).</p> <p>Parrene skal så diskutere, om det er kvinden eller manden, der er det rigtige svar.</p> <p>Læsetid: Eleverne læser kap. 1.5 (ca. 12 min). Herefter oplarende spørgsmål.</p> <p>Positionerne i ligestillingsdebatten: Eleverne øver sig i at redegøre for tekst A og B's pointer (halvdelen af klassen læser tekst A, den anden halvdel tekst B).</p> <p>Opsamling sker med udgangspunkt i de to gruppers arbejde. Eleverne opridser de vigtigste pointer fra deres tildelte tekst, herunder mindst to direkte citater samt hvilken position teksten indtager i ligestillingsdebatten.</p>	<p>Lektie: Ingen lektier til modulet.</p> <p>I timen: Kapitel 1.5</p> <p>Se dokument med tekster til lektion 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tekst A. Altinget.dk. ”Når vi beder kvinder om at arbejde mere, prøver vi at fikse kvinden i stedet for systemet”. - Tekst B. Altinget.dk. ”Ligestillingsordfører: Kvinder har færre topstillinger på grund af deres egne prioriteringer”.

Vores samfund

<p>4</p>	<p>Køn og ulighed: Mænd.</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at reflektere over status på ligestilling mellem kønnene i Danmark med fokus på manden - at forstå og at kunne anvende viden om de seks ressourcebeholdere ift. ulighed og vilkår 	<p>Introduktion til dagens modul.</p> <p>Lektieopsamling: Hver elev får et stykke papir og noget at tegne med. De skal nu tegne lektiens vigtigste pointer som fem symboler. Når tegnetiden er slut, cirkulerer eleverne rundt og præsenterer tegningerne for hinanden.</p> <p>Lærergennemgang med input fra elever: De seks ressourcebeholdere.</p> <p>Dokumentar: <i>Mandefald</i> (ca. 45 min.). Imens skal eleverne holde øje med mændenes liv ift. de seks ressourcebeholdere. Print evt. skemaet fra PPT og lad eleverne skrive, mens dokumentaren kører.</p> <p>Fælles snak om programmet – fokus på mændenes vilkår ud fra ressourcebeholderne</p> <p>Afsluttende diskussion: Er manglende ligestilling et problem? (Her skal læreren beslutte, hvor fri diskussionen skal være. Er det elevernes egne holdninger i centrum, eller skal eleverne tildeles en position, de skal argumentere ud fra?)</p>	<p>Lektie: Kapitel 1.3.</p> <p>I timen: DR-dokumentar, <i>Mandefald</i>, afsnit 1 (43 min.).</p>
<p>5</p>	<p>Hvorfor opstår der ulighed? Teorier om ulighed</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at få indblik i forklaringer på, hvorfor der opstår ulighed 	<p>Introduktion til modulet.</p> <p>Opnå målet - spil om Habitus: Eleverne inddeles i grupper á tre, hver gruppe får et sæt baggrundskort.</p> <p>Gruppearbejde: Fokus på redegørelse og forståelse af de (begrebstunge) teorier. Tremandsgrupperne fra før nu tildeles hver deres transportable tavle/whiteboard/stort stykke papir.</p>	<p>Lektie: Kapitel 1.4.</p> <p>I timen: Spillet <i>Opnå målet!</i> fra <i>Øvelser i samfundsfag</i>. Kan findes på bogens hjemmeside.</p>

Vores samfund

	<ul style="list-style-type: none"> - at forstå forskellen på funktionalismen og Bourdieus tilgang til ulighed - at kunne forstå Bourdieus begreber om felt, kapitaler og habitus 	<p>Halvdelen af grupperne skal formidle funktionalisme, halvdelen Bourdieus perspektiv på deres tavle. Imens går læreren rundt og vejleder.</p> <p>Når arbejdstiden er slut, vælger læreren to tavler, som tilhørende grupper skal fremlægge ud fra om de to teorier.</p> <p>Herefter samler læreren op i klassen, så teorierne er nogenlunde fasttømrede.</p> <p>Klassesamtale: Fire udsagn om ulighed vises – eleverne skal gætte, om det er funktionalisme eller udtryk for Bourdieus forståelse af ulighed? (Se udsagn i PPT).</p> <p>Sandt eller falsk om teorierne som mulighed for at tjekke, om læringen er nået i mål. Læreren skal printe disse skemaer på forhånd til eleverne.</p>	<p>OBS – PRINT inden timen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Opnå målet</i>-kort - Sandt eller falsk-skemaer
<p>6</p>	<p>Hvorfor opstår der ulighed? Teorier om ulighed</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at lytte til en specifik case om ulighed og opvækst i den danske velfærdsstat - at forstå og anvende funktionalismen og Bourdieus begreber om felt, kapitaler og habitus på casen 	<p>Introduktion til timen.</p> <p>Podcasttid: Eleveme går en tur og lytter til podcasten Genstart - ”Klassen forfølger dig” (28 min.) med forfatter Glenn Bech om hans opvækst og kritik af velfærdsstaten.</p> <p>Gruppearbejde: Eleveme forbereder en PPT-præsentation i grupper, der handler om forfatterens barndom og den ulighed og forskelle, han har oplevet i livet. I præsentationen skal grupperne komme ind på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan Glenn Bech beskriver sine familieforhold og opvækst 	<p>Lektie: Ingen lektier.</p> <p>I timen: DR, Genstart. ”Klassen forfølger dig”. 13.01.2023.</p>

Vores samfund

		<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan han oplever sin egen opvækst anderledes end andres helt konkret - Hvornår han ellers oplever at stå anderledes i livet end andre, han møder - Hvordan man kan bruge Bourdieus begreber til at forklare Glenn Bechs oplevelser - både positive og negative - Om man kan argumentere imod hans påstand om, at han er et særligt tilfælde i Danmark og at de fleste fra underklassen ikke får succes <p>Præsentation inkl. lærerens afrunding: En udvalgt gruppe præsenterer deres arbejde, som er udgangspunkt for opsamlingen og den faglige undersøgelse af Bechs baggrund og påstande.</p>	
7	<p>Hvordan ser ideologierne på ulighed?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at argumentere kvalificeret for egne holdninger - at få indblik i klassiske og moderne ideologier - at høre og forstå ideologiernes forskellige position ift. ulighed i samfundet 	<p>Introduktion til timen.</p> <p>Mellem træerne: Her skal elevernes egne holdninger til ulighed og velfærd i spil som optakt til arbejdet med ideologier. Mellem træerne hedder sådan, fordi den kan laves udendørs mellem to træer, hvor det ene repræsenterer "Helt enig" og det andet "Helt uenig".</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Der er for meget ulighed i Danmark. 2. Staten er nødt til at hjælpe de allermest udsatte danskere fx hjemløse og fattige familier. 3. Det er ens egen skyld, hvis man er blevet fattig og/eller arbejdsløs. 4. Det er ens egen skyld, hvis man er psykisk syg eller har et handicap. 5. Frihed er vigtigere end lighed i et samfund. 	<p>Lektie: Kapitel 1.6</p>

Vores samfund

6. Et godt sundhedssystem er vigtigere end skattelettelser.
7. Piger og drenge bør i princippet få cirka lige gode karakterer i skolen.
8. Ulighed er en naturlig og fair konsekvens af kapitalisme.
9. Ulighed kan være gavnligt for et samfund.
10. Det er uværdigt for Danmark, at der findes fattige børn i landet.
11. Det er naturligt, at klimaforandringer rammer de fattigste lande som fx lande i Afrika.

Gruppearbejde i to faser: Klassen inddeles i grupper, som hver tildeles en af de ideologier, der er i lektionen.

A) Jeres ideologis DNA: Grupperne skal lave fællesnoter med svar på følgende spørgsmål:

- Hvornår opstod jeres ideologi?
- Hvad er de centrale værdier for ideologien?
- Hvordan ser ideologien på fordelingen mellem stat og individ?
- Hvad er ideologiens motto?

Grupperne viser deres arbejde for klassen og forklarer de vigtigste pointer.

B) En politisk brandtale: Jeres ideologis holdning til ulighed. Skriv en tale på mellem et og 1,5 minut, hvor I prøver at overbevise modtagerne om, hvad ideologien egentlig mener om ulighed og lighed.

Vores samfund

<p>8</p>	<p>Hvad er velfærd?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at forstå, at velfærdsstater kan komme i mange udformninger - at kunne forstå forskellene ved de tre velfærdsmodeller - at forestille sig situationer, der kan opstå i de forskellige velfærdsmodeller 	<p>Introduktion til modulet.</p> <p>Opstartsskriveøvelse: Tænk din seneste uge igennem og de ting, du har lavet og steder, du har besøgt - hvordan har du været i kontakt med institutioner i den danske velfærdsstat?</p> <p>Læreroplæg: Gennemgang af de tre velfærdsmodeller med input fra eleverne.</p> <p>Dramatisér en velfærdsmodel: Grupper á cirka tre personer, der trækker en velfærdsmodel hver.</p> <p>Grupperne får herefter 12 min. til at udtænke og øve en lille scene, der kan finde sted i 'deres' velfærdsmodel, de kan spille foran klassen. Resten af klassen gætter hvilken velfærdsmodel, som gruppen viser.</p> <p>Tarsia om velfærdsmodellerne og øvrig viden fra forløb: I samme tremandsgrupper som før. Grupperne klipper puslespillet – og det samles på tid. Læreren viser løsningen, når alle eller næsten alle grupper er i mål.</p>	<p>Lektie: Kapitel 1.7</p> <p>Inddel klassen i tre grupper, som hver tildeles én af velfærdsmodellerne at læse om.</p> <p>I timen: YouTube-video om de tre velfærdsmodeller (se PPT)</p> <p>OBS - Print inden timen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sedler med de tre velfærdsmodeller på, som grupperne kan trække. - Puslespil (se dokument til modul 8)
<p>9</p>	<p>Hvordan er velfærdsstaten udfordret?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at få indsigt i, hvordan den danske velfærdsmodel er truet - at bruge viden om velfærdsstatens udfordringer til at læse om 	<p>Introduktion til modulet.</p> <p>Én for alle, alle for én: I grupper á 3 elever. Øvelsen går ud på, at alle i gruppen skal kunne forklare hver velfærdsudfordring. Man skal altså i fællesskab sørge for, at alle gruppemedlemmer forstår alle udfordringerne, så alle har et svar klar, når læreren spørger.</p>	<p>Lektie: Kapitel 1.9</p> <p>I timen: Danske Regioner m.fl. ”Vi bliver ikke lige sunde af at gøre lige meget for alle”.</p>

Vores samfund

	<p>og bagefter selv foreslå relevante løsninger</p>	<p>Arbejde med artikel: Læs kronikken fra Kræftens Bekæmpelse, KL og Danske Regioner, og besvar følgende spørgsmål.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hvordan er den danske velfærdsstat udfordret ifølge afsenderne? 2) På hvilken måde er ulighed et problem for dansk velfærd ifølge kronikken? 3) Er kronikken et udtryk for en functionalistisk opfattelse af ulighed, eller er der mere tale om ... 4) Hvad foreslår man som de seks løsninger? 5) Hvilke udfordringer kan der være ved at skulle imødekomme de seks anbefalinger? Her kan man inddrage viden om fx velfærdsmodellen, ideologi, velfærdsstatens udfordringer, finansiering og mange andre aspekter. <p>Klassisk klassegennemgang af svarene.</p> <p>Projekt Løvens Velfærdshule sættes i gang: Grupperne inddeles og tildele et problem, de skal komme med en løsning på næste gang. Se projektbeskrivelse for modul 10.</p>	
<p>10</p>	<p>Hvordan kan man løse udfordringerne?</p> <p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at anvende viden om den universelle velfærdsmodels kendetegn og udfordringer 	<p>Introduktion til modulet</p> <p>Projekt Løvens Velfærdshule hele modulet. Kravene:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. I skal kunne præsentere jeres forslag inkl. fordele og ulemper samt konsekvens for uligheden i Danmark på max 2 minutter og 30 sekunder. Forslaget skal altså være gennemtænkt og skarpt præsenteret! 2. I skal finde ud af, hvilken del af velfærdstrekantens aktører, der særligt skal i spil ift. jeres forslag. Er det 	<p>Lektie: Kapitel 1.10</p>

Vores samfund

- at foreslå konkret løsning på et af velfærdsstatens problemer, herunder vurdere, om løsningen skaber mere eller mindre ulighed

staten, der skal ændres noget i – skal civilsamfundet i spil og hvordan? – eller er det markedet, der kan løse jeres problem?

3. I skal kunne præsentere både fordele og ulemper ved forslaget.
4. Det skal være tydeligt, hvad I mener, at forslaget vil betyde for graden af ulighed i Danmark. Det er ikke nødvendigvis et problem, hvis uligheden bliver større, hvis I så mener, at I løser et stort problem. Det er jeres egen overvejelse.

Grupperne arbejder, indtil der er cirka 40 min. tilbage af modulet - hver gruppe skal tale i op til 2,5 minutter, og der går lidt tid med gruppeskifte osv. samt afrundende snak om de bedste forslag.